

KLAGANDE

Varta Batteri Aktiebolag, 556045-7656, c/o **HS**, Mossvägen 68, 141 44
Huddinge

Ombud: jur kand **JC**, Advokatfirman Vinge KB, Box 1703, 111 87
Stockholm

MOTPART

Länsstyrelsen i Kalmar län, 391 86 Kalmar

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Kalmar län beslut den 4 juli 2008, dnr 575-7019-08, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande att utföra miljötekniska undersökningar och utredningar

DOMSLUT

Med ändring av länsstyrelsens föreläggande föreskriver miljödomstolen att Varta Batteri Aktiebolag ska genomföra följande undersökningar och åtgärder med avseende på blyförorening och dess tillgänglighet samt påverkan på ekosystemet i sjön Hulingen och nedströms vattendrag.

1. Sammanställning av resultat från hittills utförda undersökningar i Hulingen, inkl budgetberäkningar för tillförsel till sjön, total mängd i sedimenten utöver bakgrund samt årlig netto borttransport, inkl trendbedömningar, analys av strömförhållanden och dess påverkan på sedimentations- och resuspensionsförhållanden, samt en översiktlig miljöriskbedömning och beskrivning av möjliga metoder för sanering av de mest förorenade sedimenten.
2. Mätning av föroreningsprofiler i fyra punkter i Hulingen ner till så stort djup att bakgrundshalter eller endast en ringa föroreningspåverkan registreras, inkl värdering av analysresultaten och rapport med slutsatser av erhållna mätresultat.

Dok.Id 93956

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 VÄXJÖ	Kungsgatan 8	0470-868 00 E-post: miljodomstolen.vaxjo@dom.se	0470-868 40	måndag – fredag 09:00-12:00 13:00-15:00

3. Program för en detaljerad sedimentundersökning för att fastställa utbredningen av blyförorening i sedimenten i Hulingen, föroreningens mobilitet och biologiska effekter.
4. Genomförande av en detaljerad sedimentundersökning samt sammanställning av såväl nya som historiska data i en slutrapport, inkl en samlad riskanalys av blyföroreningens påverkan på Hulingen och nedströms vattendrag.

Redovisning ska ske till Länsstyrelsen i Kalmar län enligt följande.

- Punkt 1 senast den 1 maj 2010
- Punkt 2 senast den 1 oktober 2010
- Punkt 3 senast den 1 mars 2011
- Punkt 4 senast den 1 oktober 2011

I samråd med länsstyrelsen får avgöras om även kvicksilver kan involveras för att ge en heltäckande föroreningsbild för sedimenten, inkl föroreningsspridning ur sjön och i så fall vilken kostnadsfördelning som ska gälla mellan verksamhetsutövare som kan ha medverkat till föroreningen.

Samråd ska ske med länsstyrelsen under varje punkt för beslut om detaljutförande och slutlig omfattning av undersökningar, provtagningspunkter, analyser, datasammanställningar m.m. samt tillhörande utredningar.

Miljödomstolens beslut den 4 augusti 2008 om inhibition ska inte längre gälla.

BAKGRUND

På fastigheten Träförädlingen 10 i Hultsfreds kommun bedrevs batteritillverkning mellan åren 1952 och 1999. Sedan 1999 har inte bedrivits någon verksamhet i egentlig mening men ett internt reningsverk är fortfarande i drift och tar emot en mindre del av det blyförorenade dagvatten som fortfarande genereras på fastigheten och avleds till sjön Hulingen. Länsstyrelsen förelade i sju punkter i det överklagade beslutet Varta Batteri Aktiebolag (i det följande Varta) att utföra miljötekniska undersökningar och utredningar med tillhörande fördjupad riskbedömning med avseende på Hulingen samt nedströms liggande Silverån i Hultsfreds kommun. Resultatet av analys enligt punkterna 1 och 4 skulle redovisas till länsstyrelsen senast den 1 juni 2009 och resultatet av utredning och analys enligt punkterna 2, 3, 5 och 6 senast den 1 juli 2009. En provtagningsplan enligt punkten 7 skulle ha kommit in till länsstyrelsen senast den 1 november 2008. Envar av punkterna i föreläggandet förenades med vite. Länsstyrelsens beslut skulle gälla omedelbart.

I beslut den 4 augusti 2008 förordnade miljödomstolen om inhibition av förordnandet om omedelbar verkställighet.

YRKANDEN M.M.

Varta har yrkat att föreläggandet ska omfatta endast krav på att ge in förslag på lämpliga provtagningar för sjön Hulingen och att det inte ska förenas med vite.

Länsstyrelsen har motsatt sig ändring.

Till närmare utveckling av överklagandet har Varta anfört bl a följande. Föreläggandet är alltför omfattande och oskäligt från såväl miljösynpunkt som ekonomisk synpunkt. Undersökningar är sedan tidigare utförda och länsstyrelsen har inte tagit tillräcklig hänsyn till resultaten från dessa. Vissa av de förelagda undersökningarna är verkningslösa, då tidigare resultat visar på att sjön är förorenad av både kvicksilver och bly och eventuellt är en del av dem inte nödvändiga. Det finns ett visst utredningsbehov för Hulingen och bolaget är villigt att delta i det arbetet, dock bör det utföras stegvis och med en noggrann planering för att optimera

inriktning och omfattning och för att det ska bli kostnadseffektivt. Dessutom bör undersökningarna inriktas på de föroreningsämnen som eventuellt kan härstamma från bolagets verksamhet. Inte heller är det särskilt brådskande. Kommunens sedimentundersökning visar inga tecken på pågående spridning och inte heller data från Emåförbundets recipientkontroll nedströms Hulingen indikerar någon omfattande spridning av bly. Länsstyrelsen har utan några motiv förenat föreläggandet med vite. För varje punkt i föreläggandet gäller ett ansevärt vitesbelopp för det fall åtgärderna inte vidtas inom en viss tid. Mellan åren 1999 och 2006 har en rad undersökningar, analyser och riskbedömningar genomförts på och omkring fastigheten. Åtgärder som vidtagits har hittills kostat närmare 1,5 Mkr. Vissa av åtgärderna har varit kopplade till förelägganden från länsstyrelsen medan andra har utförts frivilligt efter diskussioner med länsstyrelsen. I detta fall har länsstyrelsen inte ens diskuterat frågan om ytvatten eller sediment i Hulingen och därmed har inte heller tidigare utredningar tagit upp frågan. Detta är alltså ett nytt spår i de utredningar som genomförs och därigenom är det högst logiskt att påbörja dessa undersökningar stegvis. Mot bakgrund av tidigare åtgärder vid fastigheten finns det ingen anledning att misstänka att bolaget kommer att undandra sig framtida skyldigheter. Det saknas därför skäl att förena föreläggandet med vite. Bolaget driver i dag ingen verksamhet och har därför mycket begränsade intäkter och tillgångar. När det gäller föreläggandet gällande dagvattnet är bolaget inte rätt adressat utan det är i stället Invensys Property Company AB. Detta framgår av det senare bolagets tillstånd för verksamheten. Dagvattenhanteringen är en pågående verksamhet och kraven ska därför ställas till verksamhetsutövaren. Tidigare utförda undersökningar visar tydligt att de ytliga sedimenten i sjön, under de 20-25 åren mellan undersökningarna, har blivit betydligt renare med avseende på innehåll av bly, med undantag av området närmast sjöns norra och nordvästra strandlinjer. Det finns inte heller någonting i resultaten som tyder på en omfattande pågående spridning av bly från eller mellan sedimenten i sjön. Data från Emåförbundets recipientkontroll visar tydligt att bakgrundshalten av bly i Silverån uppströms Hulingen under perioden 2000-2008 legat relativt konstant på ett genomsnittsvärde av ca 0,34 µg/l. Dock finns enstaka toppar som är markant högre. Blyhalterna i ån nedströms Hulingen uppvisar betydligt mer variabilitet. De är visserligen högre än

halterna uppströms men det genomsnittliga värdet under samma period är 1,2 µg/l. Detta är en ökning med en faktor 3,5 och inte 10 som länsstyrelsen hävdar. Intressant nog finns en långsiktigt minskande trend i halterna nedströms Hulingen. Trenden har fortsatt men först efter en markant ökning av maxhalterna 2001, dvs strax efter det att batterifabriken lagts ner. Även om detta tyder på förändrade förhållanden låg dessa helt utanför bolagets kontroll, då Vartas verksamhetsperiod avslutades redan 1995. Det är inte omöjligt att frågan kan kopplas till dagvattenhanteringen. Eftersom den senaste undersökningen baseras enbart på grova vertikala provtagningsintervall och analys av samlingsprov, kan det dock finnas vissa detaljer som avviker från dessa generella slutsatser. Även om syftet med sedimentundersökningen 2004 inte specifikt avsåg spridning visar en jämförelse mellan data från nivåerna 0-2 cm och 0-20 cm tydligt att det har skett en överlagring med renare sediment. Halterna har sjunkit och ytan av de berörda delområdena har blivit mindre. De få indikationer som finns på omvända förhållanden (högre halter i ytan) avser strandnära sediment. Dessa utsätts mer eller mindre kontinuerligt för erosion och är således inte representativa för sjöns ackumulationsområden. Dessutom har det troligen vid beredning av dessa prover blandats finkorniga lösa organiska sediment med lera och sand från djupare nivåer. Detta strider mot branschpraxis och kan därför möjligen förklara de avvikande resultaten. Föroreningssituationen i Hulingen kan inte betraktas som akut, varför det saknas behov av verkställighetsförordnande. Varta bestrider inte behovet av kompletterande undersökningar, men menar att det finns mycket goda skäl för att utföra undersökningarna sakligt och stegvis, efter en skälighetsbedömning där både miljömässiga och ekonomiska aspekter vägs in, i stället för som länsstyrelsen har föreskrivit i föreläggandet. Det är anmärkningsvärt att länsstyrelsen påstår att den saknat en direktkontakt med Varta. Varta är ett bolag som inte har någon verksamhet i Sverige. För hanteringen av ärendet har Varta anlitat **AP** på WSP Environmental och han har varit tillgänglig i de fall länsstyrelsen har haft behov av att diskutera frågor rörande de åtgärder som vidtagits. Angående att riskbedömningen ska ha varit missvisande anføres att den var utförd mot bakgrund av de diskussioner som förts med länsstyrelsen. Frågan om att eventuella historiska och pågående föroreningsspridningar till Hulingen och Silverån skulle inkluderas i

riskbedömningen diskuterades aldrig. Det är anmärkningsvärt och beklagligt att länsstyrelsen inte kommunicerat sina synpunkter tidigare, utan väljer att rikta ett föreläggande mot Varta ett och ett halvt år efter det att riskbedömningen kommit länsstyrelsen till handa. Varta motsätter sig inte att utföra undersökningar, om det finns miljömässiga behov av att utföra dem men när man påbörjar ett arbete med att utreda eventuella föroreningar och risken för spridning är det viktigt att man utför dem stegvis i syfte att utföra de undersökningar som är relevanta från miljösynpunkt efter en skälighetsavvägning. Länsstyrelsens föreläggande leder till att ett flertal undersökningar måste genomföras under en relativt kort tidsperiod. Det går i nuläget inte att utvärdera om alla de undersökningar som länsstyrelsen kräver är nödvändiga från risksynpunkt. En sådan utvärdering kan bara göras om man efter varje genomfört steg analyserar resultaten utifrån ett riskperspektiv och utvärderar vad som behöver göras därefter.

Till stöd för bestridandet har länsstyrelsen anfört bl a följande. Sedimentföroreningen i Hulingen och den stora blybelastningen på Silverån måste utredas ytterligare. Varta har inte varit intresserat av att ta upp frågan utan har avfärdat problematiken. Det har utifrån tidigare undersökningar och resultaten av dessa bedömts vilka undersökningar och utredningar som anses vara ett minimum att gå vidare med. Det är självklart att Vartas förslag inriktas på de föroreningsämnen som eventuellt kan härstamma från bolagets tidigare verksamhet och inte heller har något annat krävts beträffande föroreningsämnen. Länsstyrelsen delar inte uppfattningen att det inte skulle vara en omfattande spridning av bly. Siffrorna från recipientkontroll (SRK Emån) visar att halterna i Silverån som avvattnar Hulingen är i storleksordningen 10 gånger, och ofta ännu mer, högre än uppskattade bakgrundshalter. Spridningen från sedimenten undersöktes eller utreddes inte i den sedimentkartering som gjordes år 2004 utan då gjordes endast en kartering av sedimenten och dess föroreningsinnehåll. Karteringen visade att blyhalterna i sediment i främst sjöns norra del var höga till mycket höga. Alltsedan verksamheten lades ner för nästan tio år har ett stegvis utredningsarbete på fastigheten Träförädlingen framskridit. Länsstyrelsen har under ärendets gång haft en bra kontakt med Vartas konsult på WSP men inte någon direktkontakt eller

dialog med någon från bolaget. Detta har skapat tidsfördröjningar, eftersom parternas intentioner inte har blivit belysta i tillräcklig grad. Sedan den 18 mars 2003 har ingen från bolaget hört av sig, vare sig skriftligen eller per telefon. En sammanfattande riskbedömning som kom in till länsstyrelsen den 8 februari 2007 bedömdes som mycket missvisande, dels med avseende på bolagets syn på markanvändningen, dels med avseende på att riskbedömningen endast redogör för risker i det korta tidsperspektivet. Det är också en stor brist att situationen med den historiska och även den pågående föroreningsspridningen av bly till Hulingen och Silverån inte behandlas över huvud taget. Avsikten i föreläggandet var därför att vara mycket tydlig för att minimera den kommande tidsåtgången i ärendet. Med hänvisning till rapporten ”Strategi för miljöriskbedömning av förorenade sediment” (förekommer än så länge i form av ett utkast hos Naturvårdsverket) och till vilken Vartas huvudkonsult på WSP, **AP**, är en av författarna, anses inte att det finns några motsättningar mellan rapportens intentioner och det som faktiskt har begärts i det nu överklagade föreläggandet. Att Varta har yrkat på att endast behöva komma in med ett förslag på lämpliga provtagningar för Hulingen, med ett tillvägagångssätt som utformas med ledning av strategin i stället för att genomföra undersökningar och utredningar i enlighet med föreläggandet, är en alltför låg ambitionsnivå. Det finns trots allt två tidigare rapporter som belyser föroreningssituationen i sjön och med ledning av dessa har det redan preciserats vad som behöver göras ytterligare. Beträffande avsnittet ”Exponeringsanalys” i rapporten, sägs bl a att föroreningarna ska avgränsas i plan och även i profil. Vidare sägs att föroreningsspridning från sediment till vattenmassan och det pelagiska ekosystemet kan ske genom molekylär diffusion i porvatten, resuspension, bioturbation eller biologisk transport i näringskedjan. Spridningar av föroreningar från sediment sägs också vara vanligen dynamiska, särskilt vad avser resuspension, och att det generellt är svårt att med tillräcklig precision beräkna föroreningstransport om det inte finns mätningar. Det sägs vidare att på grund av de stora osäkerheter som spridningsberäkningar medför, är det en styrka om riskbedömningen även baseras på mätningar i ytvatten och biota. I stycket ”Effektanalys” sägs att ekotoxikologiska testmetoder kan användas för att testa om sedimenten i ett visst område ger toxiska effekter på en eller flera arter. Det

preciseras också att man bör använda sediment från det aktuella området och inte ett sk spikat sediment. Strategins intentioner stämmer väl överens med punkterna 1-7 i föreläggandet, men mot bakgrund av de två tidigare rapporterna som belyser föroreningssituationen i sjön, kompletterat med aktuell sakkunskap, har det redan preciserats vad som behöver göras ytterligare.

DOMSKÄL

I målet tillämpliga författningsbestämmelser är återgivna i länsstyrelsens beslut.

Miljödomstolen konstaterar inledningsvis att länsstyrelsen har gjort ett ambitiöst arbete med att utarbeta ett preciserat föreläggande angående undersökningar av blyföroreningar i Hulingen och spridningen av bly med Silveråns vatten nedströms sjön. Som länsstyrelsen framhållit har det tidigare utförts sedimentundersökningar och fortfarande pågår kontrollmätningar av främst blyhalten i vattnet i Silverån på ömse sidor om Hulingen och som visar på miljömässigt ogynnsamt stor förekomst av bly i sedimenten och för miljön besvärande stor spridning ur sjön. Mätningar som mer i detalj dokumenterar nuvarande förhållanden och ger underlag för förbättrade prognoser om framtida förhållanden med eller utan saneringsåtgärder erfordras således.

Samtidigt noterar domstolen att det föreslagna programmet är kostsamt och att det kan finnas anledning att ytterligare överväga dess omfattning och samordning med andra önskvärda undersökningar av metallförekomst i Hulingen och dess spridning ur sjön.

Av sedimentundersökningar rapporterade 2004 framgår att tungmetaller i markant förhöjda halter av bly och kvicksilver förekommer i delar av sjöns norra del samt att det finns en tydlig påverkan i hela sjön om än gradvis minskande mot sjöns utlopp i söder. Av metallerna överskrider kvicksilver den valda kriteriegränsen inom ett betydligt större område än bly. De högsta halterna uppträder företrädesvis i ett ytskikt på 0-20 cm, men inom vissa områden även på 20-40 cm djup, men då främst beträffande kvicksilver.

Den största tillförseln av metallföreningar har skett fram till slutet av 1970-talet. År 1977 lades sulfitmassebruket i Mariannelund (kvicksilverutsläpp) ner och reningen och återvinningen förbättrades radikalt i Vartas (Noaks) anläggning i Hultsfred (blyutsläpp). Kvardröjande föreningar i massafibrer i Brusaån/Silverån, liksom utsläpp genom dagvatten och tidigare processvatten från Vartas fd fabriksområde i Hultsfred har dock gett en fortsatt tillförsel av tungmetaller till Hulingen om än i väsentligt mindre mängd. Transporten av bly i Silverån varierar kraftigt mellan olika år och är sannolikt starkt kopplad till olika högflödesperioder. Även om det synes finnas en trend mot lägre halter är förhöjningen i blyhalt vid passage av Hulingen fortfarande mycket markant.

De hydrografiska förhållandena i Hulingen är mycket speciella. Det ringa vattendjupet över nästan hela sjön gör att sedimentation och resuspension varierar mycket i tiden beroende på aktuellt tillflöde genom Silverån samt vind- och vågförhållanden. Ackumulationsbotten saknas nästan helt förutom i en djuphåla i sjöns centrala del. "Förlusten" av tungmetallhaltiga sediment till djuphålan blir därför väsentligt mycket mindre än i en normaldjup sjö, där sedimentation kan ske över stora delar av sjön och relativt effektivt minska den del av förorenade sediment som är tillgängliga för resuspension och därmed påskynda processen mot friskare ytsediment genom överlagring av mindre förorenade sediment.

De speciella förhållandena i Hulingen och att det finns två primära föroreningskällor leder miljödomstolen till slutsatsen att det är ändamålsenligt att en detaljundersökning av nuvarande och framtida miljöbelastning från bly och kvicksilver börjar med en sammanställning av hittills utförda undersökningar av såväl sediment som biota i sjön och resulterande uttransport från sjön. En sådan utredning bör inkludera massbalansberäkningar av historiska utsläpp till sjön så väl tidsmässigt daterat som möjligt och fram till nutid, totalt innehåll av bly utöver en rimligt bedömd bakgrunds nivå, samt netto årlig uttransport ur sjön baserat på uppmätta halter i Silverån uppströms resp. nedströms Hulingen, vilka för varje mätpunkt flödesviktas och med avdrag för ariell tillförsel från naturmark i avrinningsområdet mellan mätpunkterna. Därtill bör en analys göras av

strömningsförhållandena i den norra delen av sjön och dess påverkan på sedimentations- och resuspensionsförhållandena. Av tillgängligt kartmaterial är det uppenbart att det till Hulingen inströmmande Silveråvattnet bildar en stråle in i sjön i sydvästlig riktning och att det åtminstone vid högre flöden bildas en bakeda i den nordligaste delen av sjön som bl a fångar upp inflödet från Hagadalsbäcken och för det norröver. En liknande bakeda torde tidvis bildas på södra sidan av det inströmmande Silveråvattnet. Under höglödesperioder och kraftiga vindar från sydsektorn finns förutsättningar för kraftig resuspension i sjöns norra del och en gradvis transport av tungmetallhaltigt sediment dels runt i den norra delen, dels söderöver i sjön. Utredningen bör även omfatta en översiktlig riskbedömning baserad på det tillgängliga materialet och en beskrivning av möjliga metoder för sanering av de mest föroreningspåverkade sedimenten.

Det vore högst angeläget att få en samlad bild av förekommande metallföroreningar i Hulingen samt hur stort utläckaget, såväl i dag som trendkurvor för utvecklingen så långt tillbaka som tillförlitliga mätningar finns. Därför är det önskvärt att både bly och kvicksilver behandlas i ovan angiven utredning, varvid tillförseln av kvicksilver får uppskattas genom den mängd som nu finns i sedimenten minus den nettobortförsel från Hulingen som beräknas för perioden efter avslutade utsläpp från Mariannelund. Efterföljande utläckage från sediment i ån uppströms Hulingen bör på motsvarande sätt redovisas i trendkurva. För att en sådan samlad utredning ska kunna genomföras får förutsättas att det senare görs en fördelning av kostnader för utredningen och framtida undersökningar som motsvarar föroreningsbelastningen från olika källor och att länsstyrelsen i detta skede har möjlighet att förskottera vad som inte rimligen kan falla på Varta, alternativt att utredningarna utförs enbart med avseende på miljöpåverkan från bly.

Innan detaljerna i ett stort undersökningsprogram fastställs bör ett förenklat program med mätning av föroreningsprofiler i ett litet antal punkter lämpligen genomföras som underlag för tolkningen av sedimentations- och resuspensionsförhållanden i Hulingen. Detta kan lämpligen utgöras av två punkter i norra delen av sjön, område S1 och västra delen av område 1, en punkt i den

djupaste delen av djuphålan samt en punkt i södra delen av sjön. Sedimentpropparna bör för de ytliga delarna delas upp i 2 cm långa längder, 0-2 cm, 2-4 cm etc, dvs varannan centimeter ner till 20 cm djup och därunder med vardera 5 cm längder ner till 40 cm och därunder 10 cm längder för 40-50 cm och 50-60 cm djup räknat från sedimentytan. Analys bör lämpligen göras av både bly och kvicksilver (förskottering av analyskostnader genom länsstyrelsens försorg), samt som tolkningsunderlag, torrsbstanshalt, glödningsrest och totalt organiskt kol. I djuphålan förutsätts analysen utföras på samtliga prover, medan för övriga punkter analys enbart sker om de ytligare proverna ner till 30 cm visar på tydligt förhöjda tungmetallhalter. På proverna från djuphålan bör vidare en åldersbestämning med hjälp av Cesium¹³⁷-analyser utföras för hela profilen. Även beträffande detaljundersökningen vore en samordnad undersökning av såväl bly som kvicksilver kostnadseffektivt och önskvärt för att snabbare komma fram med beslutsmaterial för en eventuell framtida sanering. Samordningen bör då som ett minimum avse den provtagning som bedöms erforderlig för att fastställa förekomst av betydande blyföreningar i sedimenten.

Den detaljerade bottenundersökningen förutsätts ske under sommaren 2011.

Baserat på resultaten av djupprofilmätningarna och tidigare tillgängligt material kan sedan ett program för detaljerade undersökningar tas fram, varvid det förutsätts att mätningar i vatten samordnas med och lämpligen utförs som en del i recipientkontrollen för Emån. Avvägning får vidare ske av hur detaljerat i djupled och till vilket djup mätningar ska ske, i hur stor utsträckning som andra metaller som antimon, samt som tolkningsunderlag för sedimentens möjlighet att binda metaller, järn, mangan och svavel, bör mätas, m.m. Programmet bör upprättas av Varta i samråd med länsstyrelsen och för godkännande av denna.

I målet har inte kommit fram några sådana omständigheter att det finns skäl att i någon del förena föreläggandet med vite.

Miljödomstolens beslut den 4 augusti 2008 om inhibition bör inte längre gälla.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (Dv 427)

Överklagande senast den 4 december 2009

Nils-Erik Andersson

C-G Göransson

I avgörandet har deltagit lagmannen Nils-Erik Andersson och miljørådet C-G Göransson. Målet har handlagts av beredningsjuristen Anna Widströmer.

Rek+mb

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Miljödomstolen

Varta Batteri AB **2008-07-25**
c/o **HS**
Mossvägen 68 **Akt 12/11/08**
141 44 Huddinge **Aktbil 2 rot 9**

Föreläggande enligt miljöbalken att utföra miljötekniska undersökningar och utredningar för sjön Hulingen m m i Hultsfreds kommun.

Beslut

Länsstyrelsen förelägger Varta Batteri AB, org.nr. 556045-7656, med stöd av 26 kap 9, 14, 22 och 26 §§ och med hänvisning till 10 kap 2, 4 och 8 §§ samt 2 kap 8 § miljöbalken samt 4 § lag om viten, att utföra miljötekniska undersökningar och utredningar med tillhörande fördjupad riskbedömning. Dessa skall ge svar på hur riskerna ser ut i dagsläget samt i framtiden för sjön Hulingen samt nedströms liggande Silverån i Hultsfreds kommun. Följande undersökningar och utredningar skall göras:

1. För att klarlägga den verkliga förorenade sedimentvolymen och mängden förorening skall undersökningar med en provtagningsstrategi avpassad för att svara på blyföroreningarnas vertikala och horisontella utbredning inom de aktuella områdena utföras; område 1 och S1, Hagadalsbäcken samt närliggande delar av område 2. (bilaga 1)
  - Utöver bly skall minst antimon, järn, mangan och svavel, torrsbstanshalt, organisk halt samt totalt organiskt kol analyseras i sedimentproven. Analyser skall ske med ackrediterade metoder. För antimon skall dock uppslutning ske med kungsvatten i slutna kärl.
  - Provtagning skall i tillämpliga delar ske i enlighet med SGF:s rapport 1:2004, "Fälthandbok, Miljötekniska markundersökningar". För inmätning av provpunkter skall GPS med en beräknad mätnoggrannhet med minst +/-2 m i förhållande till koordinatsystemet användas.
  - Prov skall tas ut från nivåerna 0-10 cm, 10-20 cm, 20-40 cm samt 40-50 cm i minst 20 provpunkter för område markerat 1 och S1 samt Hagadalsbäcken på karta. Dessa skall analyseras som enskilda prover vilket innebär minst 80 stycken analyser.

Analysresultaten för punkt 1 i föreläggandet skall inkomma till länsstyrelsen senast 2009-06-01. Underlåter bolaget detta förpliktas bolaget att utge ett vite på 250 000 kr. Har inte punkt 1 i föreläggandet uppfyllts 2009-06-

01 gäller ett löpande vite om 100 000 kr för varje tvåmånadersperiod, räknat från 2009-06-01, tills de begärda undersökningarna är utförda och analysresultaten har inkommit till länsstyrelsen.

2. Utredningar som redovisar den pågående spridningen till sedimenten i dagsläget, den eventuella resuspension som sker från sedimenten idag samt visar på den historiska belastningen till sedimenten. Dessa utredningar skall genomföras genom att i område 1 och i sjöns djuphåla (bilaga 2) placera ut 2 sedimentfällor på 2 olika djup (en strax ovan sedimentbotten och en ovanför den nedre, mitt i vattenmassan). Dessutom skall sediment provtas på en plats i djuphålan i minst en punkt där prov tas ut varannan cm ned till 40 cm djup. Denna punkt skall sammanfalla med placeringen av sedimentfällorna. Alla prover skall analyseras med avseende på bly, antimon, järn, mangan, svavel, torrsbstanshalt, totalt organiskt kol samt åldersdateras. Analyser skall ske med ackrediterade metoder. För antimon skall dock uppslutning ske med kungsvatten i slutna kärl.

Analysresultaten och utredningarna för punkt 2 i föreläggandet skall inkomma till länsstyrelsen senast 2009-07-01. Underlåter bolaget detta förpliktas bolaget att utge ett vite på 75 000 kr. Har inte punkt 2 i föreläggandet uppfyllts till 2009-07-01 gäller ett löpande vite om 30 000 kr för varje tvåmånadersperiod, räknat från 2009-07-01, tills de begärda analysresultaten och utredningarna har inkommit till länsstyrelsen.

3. Utredningar som redovisar den masstransport av bly och antimon som i dagsläget sker från sedimenten till vattenmassan genom diffusion. Som underlag till dessa beräkningar skall koncentrationsgradienten av bly och antimon i det ytliga sedimentet (0-10 cm) bestämmas. Koncentrationsgradienten skall bestämmas genom analys av porvattnet på minst två olika djup i skiktet 0-10 cm i minst en provpunkt i varje område 1, S1 samt nordvästra delen av område 2.

Utredningarna för punkt 3 i föreläggandet skall inkomma till länsstyrelsen senast 2009-07-01. Underlåter bolaget detta förpliktas bolaget att utge ett vite på 75 000 kr. Har inte punkt 3 i föreläggandet uppfyllts 2009-07-01 gäller ett löpande vite om 30 000 kr för varje tvåmånadersperiod, räknat från 2009-07-01, tills de begärda utredningarna har inkommit till länsstyrelsen.

4. Ytvattenprovtagning i sjön Hulingen (en provpunkt i sjöns norra del och en i sjöns södra del) samt uppströms Hulingen (Silverån uppströms Hulingen koordinater 637585;150344 "Venabron") och nedströms Hulingen (Silverån nedströms Hulingen koordinater 636018;150194 "Hagelsrum")

med avseende på fysikaliska och kemiska parametrar. Följande parametrar skall analyseras vid 3 tillfällen spritt över höst, vinter och vår: Bly, antimon, vattentemperatur, syrgas, pH, alkalinitet, konduktivitet, turbiditet, totalfosfor, totalkväve samt totalt organiskt kol. Analyser skall ske med ackrediterade metoder.

Analysresultaten för punkt 4 i föreläggandet skall inkomma till länsstyrelsen senast 2009-06-01. Underlåter bolaget detta förpliktas bolaget att utge ett vite på 50 000 kr. Har inte punkt 4 i föreläggandet uppfyllts 2009-06-01 gäller ett löpande vite om 20 000 kr för varje tvåmånadersperiod, räknat från 2009-06-01, tills de begärda analysresultaten har inkommit till länsstyrelsen.

5. Utredningar avseende påverkan och upptag av bly och antimon i organismer. Dessa utredningar skall genomföras genom en bottenfaunaundersökning med tillhörande studier av mundelsskador på fjädermyggor (*chironomider*) samt analys av bly samt antimonhalter i abborre samt gädda (båda i konsumtionsstorlek).

Utredningarna för punkt 5 i föreläggandet skall inkomma till länsstyrelsen senast 2009-07-01. Underlåter bolaget detta förpliktas bolaget att utge ett vite på 50 000 kr. Har inte punkt 5 i föreläggandet uppfyllts 2009-07-01 gäller ett löpande vite om 20 000 kr för varje tvåmånadersperiod, räknat från 2009-07-01, tills de begärda utredningarna har inkommit till länsstyrelsen.

6. Inkomma med en rapport för ovanstående punkter samt redovisa en fördjupad riskbedömning utifrån resultaten av de nu begärda undersökningarna. Den fördjupade riskbedömningen skall även redovisa riskerna i dagsläget samt i framtiden samt visa på det eventuella behov som finns för att reducera riskerna till acceptabla nivåer. I riskbedömningen skall också den pågående blyspridningen med dagvattnet från fastigheten Träförädlingen 10, blybelastningen på Silverån nedströms Hulingen, spridningen som sker till och från sedimenten i Hulingen i dagsläget samt den belastning som skett till sedimenten historiskt sett redovisas.

Rapporten och den fördjupade riskbedömningen för punkt 6 i föreläggandet skall inkomma till länsstyrelsen senast 2009-07-01. Underlåter bolaget detta förpliktas bolaget att utge ett vite på 100 000 kr. Har inte punkt 6 i föreläggandet uppfyllts 2009-07-01 gäller ett löpande vite om 40 000 kr för varje tvåmånadersperiod, räknat från 2009-07-01, tills den begärda rapporten och den fördjupade riskbedömningen har inkommit till länsstyrelsen.

7. Innan alla undersökningar påbörjas skall en provtagningsplan med tillhörande motivering av valda provpunkter, provtagningsmetodik, analyser och övrig strategi inkomma till länsstyrelsen. Provtagningsplanen skall godkännas av länsstyrelsen innan arbetena påbörjas.

Provtagningsplanen för punkt 7 i föreläggandet skall inkomma till länsstyrelsen senast 2008-11-01. Underlåter bolaget detta förpliktas bolaget att utge ett vite på 40 000 kr. Har inte punkt 7 i föreläggandet uppfyllts 2008-11-01 gäller ett löpande vite om 16 000 kr för varje tvåmånadersperiod, räknat från 2008-11-01, tills den begärda provtagningsplanen har inkommit till länsstyrelsen.

Detta beslut skall gälla med omedelbar verkan även om det överklagas.

Bakgrund

På fastigheten Träförädlingen 10, Hultsfred, bedrevs batteritillverkning mellan åren 1952 och 1999. Sedan 1999 bedrivs ingen verksamhet på platsen i egentlig mening, dock är det interna reningsverket fortfarande i drift och tar emot en mindre del av det blyförorenade dagvatten som fortfarande genereras på fastigheten och avleds till sjön Hulingen.

Varta Batteri AB, org.nr. 556045-7656 har varit verksamhetsutövare på fastigheten Träförädlingen 10, vilken ligger i nordvästlig riktning norr om Hulingen, sedan starten 1952 och fram till slutet 1999. Bolaget har genomgått namnbyte flera gånger under denna tid och känns tidigare igen som Noack AB och Boliden Batteri AB. En annan verksamhetsutövare som kom in i bilden 1992 var VB Autobatteri AB. Bolaget är numera avslutat och fusionerat med Johnson Controls Autobatteri AB, org.nr. 556426-3985. Den tredje verksamhetsutövaren kom in i bilden 1995 och hette Hawker Batteri AB, numera Invensys Property Company AB med org.nr. 556398-0126. Ägare av fastigheten Träförädlingen 10 är numera Invensys Property Company AB, org.nummer 556398-0126, Box 148, 577 23 Hultsfred.

Invensys Property Company AB bedriver idag verksamhet på fastigheten Träförädlingen 10 endast i form av drift av det interna reningsverket. Detta omhändertar en mindre del av det blyinnehållande dagvatten som fortfarande avleds från fastigheten.

Batterifabriken har från 1952 och fram till nedläggningen 1999 släppt ut blyhaltigt vatten till Hulingen dels via processvatten, dels via spillvatten samt via dagvatten. Innan kommunens reningsverk stod klart under början av 1970-talet gick allt vatten som förbrukades vid tillverkningen och lämnade fastigheten orenat till Hulingen. När det kommunala reningsverket hade byggts leddes processvattnet från batterifabriken till detsamma under ett par års tid innan batterifabrikens interna

reningsverk stod klart 1973. Det interna reningsverket brottades under de första åren med stora driftstörningar och utsläppet av bly till Hulingen fortsatte därmed att vara stort. Samtidigt var utsläppen av bly med dagvattnet höga pga. blyhaltigt nedfall på byggnadernas tak som sköljdes bort vid regn samt hantering av blymönja och avfall på fastigheten. Därtill kom problem med höga blyhalter i det sanitära spillvattnet som gick till kommunens reningsverk. Utsläppen av främst bly med processvattnet minskade successivt från mitten av 1970-talet även om det finns indikationer på att det interna reningsverket inte fungerade helt tillfredställande förrän så sent som på 1990-talet. Utsläppen av bly med det sanitära spillvattnet kom bolaget tillrätta med så småningom efter att ha lokaliserat källorna till de förhöjda halterna i det utgående vattnet. Utsläppen av bly med dagvatten fortsatte att vara stora fram till nedläggning av verksamheten. Bly med dagvatten som gick orenat till Hulingen uppgick till drygt 100 kg/år mellan åren 1977 och 1999.

Länsstyrelsen meddelade 2001-02-01 Varta Batteri AB ett föreläggande med stöd av miljöbalken, att utreda föroreningars förekomst och utbredning på fastigheten Träförädlingen 10 m.fl. i Hultsfreds kommun, Kalmar län. Föreläggandet överklagades till miljödomstolen som beslutade att länsstyrelsens föreläggande skulle stå fast, sånär som på en ändring av datumet för när utredningarna skulle vara fullgjorda. Ett flertal undersökningar och rapporter har tagits fram av Varta Batteri AB med anledning av länsstyrelsens föreläggande, men dessa har inte belyst utsläppen av bly med dagvattnet och den stora belastningen av främst bly från verksamheten till sjön Hulingen och Silverån nedströms Hulingen. Det finns dock en äldre rapport som heter "Hulingen 1980/81 balans- och statusundersökning med försök till prognos av den framtida utvecklingen i sjön". Författaren är PÅ med finansiering av Hultsfreds kommun genom Hulingenkommittén, MoDo Papper AB samt Noack AB. Det finns även en rapport som har tagits fram med statliga bidragsmedel på uppdrag av Hultsfreds kommun; "Sedimentkartering i sjön Hulingen", 2004-06-02, Miljömanagement Svenska AB. Båda rapporterna visar att främst de norra delarna av Hulingens sediment har förorenats av bly från batterifabriken och att stora delar av sjön har förorenats av kvicksilver från annan verksamhetsutövare.

Hösten 2007 påbörjade länsstyrelsen en ansvarsutredning med syfte att klargöra vem som har ett ansvar för undersökningar och efterbehandlingsåtgärder för de föroreningar som konstaterats på fastigheten Träförädlingen 10 och i dess omgivning, bl a sjön Hulingen (med avseende på bly och övriga föroreningar som kan härröra från batterifabriken). Med anledning av uppgifter som har framkommit via arkivstudier och via nya bedömningar som länsstyrelsen har gjort under arbetet med den nämnda ansvarsutredningen, anser länsstyrelsen att ytterligare undersökningar och utredningar måste göras för att kunna bedöma föroreningarnas utbredning och spridning i olika medier.

Särskilda upplysningar

Sedan 1999 sker i Sverige ett aktivt arbete för en giftfri miljö, vilket är ett av de miljö kvalitetsmål som riksdagen beslutat om. I arbetet ingår bl.a. att förorenade områden ska inventeras och, i de fall det visats motiverat, undersökas och saneras. Inventeringen följer den metodik som Naturvårdsverket tagit fram, MIFO¹, där en riskbedömning görs genom att väga samman föroreningsnivå, föroreningarnas farlighet, spridningsförutsättningar samt känslighet och skyddsvärde. I inventeringen har både fastigheten Träförädlingen 10 med den före detta batterifabriken och sjön Hulingen fått den högsta riskklassen, riskklass 1, mycket stor risk.

Länsstyrelsens bedömning

Läckaget av bly från fastigheten pågår fortfarande. Enligt WSPs rapporter sprids det hela 15 – 20 kg bly per år från fastigheten till dagvattensystemet och vidare till sjön Hulingen. Detta utsläpp torde därmed vara ett av södra Sveriges största punktutsläpp av bly till vatten. Sedimentkartläggningen som gjordes 2004 av Hulingens sediment visade att blyhalterna i sediment i sjöns norra delar var höga - mycket höga. Mycket höga halter uppmättes t ex i ytliga (0-2 cm) strandnära sediment (470 mg/kg TS) där dagvatten från fastigheten mynnar och i område 1 i sjöns norra del på nivå 0-20 cm (983 mg/kg TS). Halterna överstiger med bred marginal Kanadensiska troliga effektnivåer (91 mg/kg TS).

Ännu allvarigare är kanske att halterna i Silverån som avvattnar Hulingen är uppmot 10 ggr högre än normala blyhalter i svenska ytvattendrag. Blyhalterna i Silverån ligger inom det intervall där effekter på vattenlevande organismer inte kan uteslutas. Med hänsyn till att Hulingen är mycket skyddsvärd, södra delen är Natura 2000 område, och bl a hyser utter samt att Silverån ingår i den extremt skyddsvärda Emåns avrinningsområde, är det stora pågående läckaget från fastigheten oroande. Flödet i Silverån uppgår ungefär till 5 m³/s, vilket tillsammans med en genomsnittlig ungefärlig blyhalt på 1,5 µg/l (beräknat utifrån utsläppsdata från SLU, www.slu.se) gör att blytransporten i Silverån nedströms Hulingen uppgår till ca 250 kg per år. Detta motsvarar nästan hälften av de blytransporter som sker med Emån ut i Östersjön.

Anledningen till att en sedimentfälla skall placeras ut och detaljerad sedimentprovtagning skall ske på en plats just i djuphålan enligt den andra föreläggandepunkten, är att detta bedöms vara det enda stället där en åldersdatering av sedimenten kan ske. Enligt rapporten "Hulingen 1980/81 balans- och statusundersökning med försök till prognos av den framtida utvecklingen i sjön", har merparten av bottenområdena i Hulingen karaktär av transportbottnar. Ackumulationsbottnar finns endast i mycket begränsad omfattning och då i anslutning till sjöns djuphåla.

---

¹ MIFO – "Metod för inventering av förorenade områden"

Konsekvenserna av den pågående blyspridningen med dagvattnet måste utredas ytterligare tillsammans med sedimentföroreningen i Hulingen och den stora blybelastningen på Silverån. Någon egentlig riskbedömning rörande spridning av bly med dagvattnet har inte utförts. Med hänsyn till att bly är ett utfasningsämne p.g.a. dess höga giftighet samt den tydliga haltpåverkan i både sediment och ytvatten i nedströms skyddsvärda ytvattendrag borde det pågående utsläppet från den förorenade fastigheten minimeras så snabbt som möjligt.

Genom de undersökningar som tidigare gjorts av sjön Hulingen (ovan nämnda rapporter) och av fastigheten Träförädlingen 10 samt genom uppgifter från periodiska besiktningar för den före detta batterifabriken, anser länsstyrelsen att det är klarlagt att sjön har förorenats med bly samt att spridning av bly fortfarande pågår. Länsstyrelsen bedömer att det finns risk för att dessa föroreningar kan spridas ytterligare till omgivande mark och vattenområden och därmed medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Det är i ärendet klarlagt att bolaget bedrivit verksamhet på platsen fram till 1999, då verksamheten lades ned. Därefter har ingen motsvarande verksamhet bedrivits på platsen. För verksamheter som pågått efter den 1 juli 1969 är det i första hand verksamhetsutövaren som skall svara för att utföra eller bekosta de undersökningar/utredningar (och även efterbehandlingsåtgärder) som bedöms som skäliga. I det aktuella ärendet finns det flera ansvariga verksamhetsutövare, Varta Batteri AB, Johnson Controls Autobatteri AB och Invensys Property Company AB. Enligt förarbetena till miljöbalken ställs det inte något krav på att en verksamhetsutövare skall sökas före övriga verksamhetsutövare. Tillsynsmyndigheten är oförhindrad att söka först den ene och sedan den andre eller båda. Länsstyrelsen har valt att söka Varta Batteri AB eftersom bolaget har bedrivit verksamhet under längst tid. Bolaget är enligt Länsstyrelsens bedömning ansvarigt för att utföra eller bekosta de undersökningar/utredningar som behövs för att bedöma omfattningen av och risken med de ovan angivna föroreningarna i och i angränsande områden till sjön Hulingen och även ta fram underlag för bedömning av eventuella åtgärdsbehov.

Länsstyrelsen anser att det är av yttersta vikt att undersökningsåtgärderna ej försenas. Föreläggandet bör därför förenas med verkställighetsförordnande.

Gällande bestämmelser

Länsstyrelsen har beslutat om detta föreläggande med stöd av bestämmelserna i 2 kap 8 §, 10 kap 2, 4 och 8 §§ samt 26 kap 9,14, 22 och 26 §§ miljöbalken ((1998:808) med tillhörande lag om ändring i miljöbalken (2007:660)) samt 4 § lag om viten (1985:206). Av dessa bestämmelser framgår bl.a. följande:

Miljöbalken:

2 kap 8 § - Alla som bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap.

10 kap 2 § - Ansvarig för efterbehandling av sådana områden, byggnader eller anläggningar som anges i 1 § är den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen (verksamhetsutövare).

10 kap 4 § - Efterbehandlingsansvaret innebär att den ansvarige i skäligen omfattning skall utföra eller bekosta de efterbehandlingsåtgärder som på grund av föroreningar behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön. När ansvarets omfattning skall bestämmas skall det beaktas hur lång tid som har förflutit sedan föroreningarna ägt rum, vilken skyldighet den ansvarige hade att förhindra framtida skadeverkningar och omständigheterna i övrigt. Om en verksamhetsutövare visar att han bidragit till föroreningen endast i begränsad mån, skall även detta beaktas vid bedömningen av ansvarets omfattning. Preskriptionslagen (1981:130) är inte tillämplig på efterbehandlingsansvar.

10 kap 8 § - I frågor om ansvar för kostnader att utreda föroreningar inom ett sådant mark- eller vattenområde eller en sådan byggnad eller anläggning som avses i 1 § tillämpas 2-4 samt 6 och 7 §§.

26 kap 9 § - En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken skall efterlevas.

26 kap 14 § - Beslut om förelägganden eller förbud får förenas med vite.

26 kap 22 § - Den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att även i andra fall än som avses i 14 kap 7 § utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen.

26 kap 26 § - En tillsynsmyndighet får bestämma att dess beslut skall gälla omedelbart även om det överklagas.

Lag om viten:

4 § Om det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna, får vite föreläggas som löpande vite.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till Miljödomstolen, Växjö Tingsrätt, se bilaga.

I detta ärende har beslut fattats av länsråd Anne-Li Fiskesjö efter föredragning av miljöhandläggare Åsa Axheden. I beslutet har även funktionschef för Mark- och vattenprövningsfunktionen Anna Aleljung och chef för Rättsenheten, Anneli Hytter deltagit.

Anne-Li Fiskesjö

Åsa Axheden

Bilaga

Bilaga 1: Karta med område 1, S1 och 2 samt Hagadalsbäcken markerat, utdrag ur rapporten "Sedimentkartering i sjön Hulingen", 2004-06-02, Miljömanagement Svenska AB

Bilaga 2: Kartutdrag visande placering av sjöns djuphåla, utdrag ur rapporten "Hulingen 1980/81 balans- och statusundersökning med försök till prognos av den framtida utvecklingen i sjön", PÅ

Bilaga 3: Hur man överklagar

Kopia

Akten

Invensys Property Company AB, Box 148, 577 23 Hultsfred

Miljö- och Byggnadsnämnden, Hultsfreds kommun

Miljöskyddsfunktionen

anale, zefa

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I MILJÖMÅL

Den som vill överklaga miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till miljödomstolen.**

Överklagandet prövas av Svea Hovrätt, Miljööverdomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till miljödomstolen och måste ha kommit in till miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Miljööverdomstolen meddelar **prövningstillstånd**. Miljööverdomstolen lämnar prövningstillstånd om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas,
2. anledning förekommer till ändring i det slut som miljödomstolen har kommit till, eller
3. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står miljödomstolens avgörande fast. Det är därför

viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av miljödomstolens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende miljödomstolens dom enligt klagandens mening är oriktig,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Om klaganden anlitar ombud ska ombudet sända in fullmakt i original samt uppge namn, adress och telefonnummer.

Ytterligare upplysningar lämnas av miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.